

מסע הויכוח

תלמידים יקרים,

לפניכם משימת סיכום לספר דברים.

ספר דברים הוא נאום של משה רבנו. מטרת הנאום היא להכין את העם לקראת הכניסה לארץ ישראל כי החיים בארץ ישראל יהיו שונים מאוד מהחיים במדבר.

משה רבנו לא יוכל ללוות את העם בחיים החדשים בארץ ישראל, אבל הוא יכול לתת להם **צינה** לדרך.

בנאומו, משה מצייד את העם במסרים ובהנחיות שיעזרו להם להתמודד עם השינויים בתחומים השונים של חייהם עם כניסתם לארץ ישראל.

במשימה זו תתבקשו "לחזור בזמן" לתקופת הכניסה לארץ ישראל ולעזור לעם ישראל להיערך לקראת השינוי שבמעבר מחיים במדבר לחיים בארץ ישראל. המשימה שלכם היא לנסח מסר מרכזי של משה כיצד להתנהג בחמישה תחומים בחיי העם. המסרים יסייעו למנהיגים הממונים על התחומים הללו.

למשימה נבחרו חמישה תחומים חשובים בחיי העם:

תרבות ועבודה זרה, מלחמה, חקלאות (עבודת האדמה), מערכת המשפט, צדקה וחסד.

כיצד תבצעו את המשימה? הנה ההוראות הכלליות:

בשלב 1 תחקרו את התחום בעזרת שאלות תחקיר. בכל תחום:

א. בדקו מה אומר משה בנוגע לאותו תחום.

ב. כתבו שני משפטים המסכמים את המסר המרכזי של משה בנוגע לאותו תחום.

(לכל תחום יש דף נפרד).

בשלב 2 תרכזו את המסרים מכל התחומים **במסמך מסכם אחד**.

לבסוף תבחרו פסוק מרכזי אחד שיהיה כותרת למסמך המסכם או שתנסחו כותרת בלשונכם.

הכותרת צריכה לשקף בעיניכם את המסר המרכזי בנאומו של משה.

הממצאים של התחקירים והמסרים המרכזיים יובאו לממונים על התחומים ולראשי העם.

קראו את ההוראות שלהלן בדף לכל תחום ועבדו לפי סדר השלבים.

לפי 1 – פיצוץ תחקירים וכתובת מסך מנחה

המחנה על המלחמה בעבודה זרה

שלבי העבודה:

- קראו את הפסקה "האתגר" שבמסגרת.
- ענו על שאלות התחקיר בעזרת הפסוקים הכתובים בתחתית הדף.
- היעזרו במורה כשתשיבו על השאלות הללו, ונסחו שני משפטים מסכמים שיש בהם **מסר מרכזי** של משה בנוגע למלחמה בעבודה זרה.

האתגר

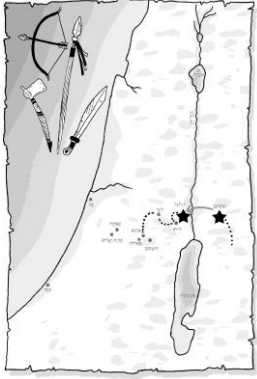
כיום אנו חיים במחנה ישראל במדבר, מוקפים בענני כבוד וחונים סביב משכן ה'. אולם לאחר מעבר הירדן הדברים ישתנו ללא היכר. בצד השינויים מצפים לנו גם אתגרים רוחניים. כל שבט יתיישב במקומו, יפגוש עמים אחרים וייתקל בתרבויות אחרות. משה מנחיל לנו מִסָּרִים וערכים, ואם נלך לאורם, ההתמודדות שלנו עם התרבויות הזרות בארץ תהיה קלה יותר. אנחנו נתחזק ולא ניכשל.

שאלות התחקיר:

- מהם המנהגים הדתיים של יושבי הארץ?
- כיצד מנהגים אלה עלולים להשפיע לרעה על עם ישראל?
- מהן המצוות שמשה חוזר עליהן בנאומו ושיכולות למנוע את ההשפעה הזאת, המתבטאת בהיגררות אחרי עבודה זרה?
- לאחר הכניסה לארץ העם ברובו כבר לא יגור בסמיכות למשכן. עובדה זו עלולה לגרום להתרחקות רוחנית של העם ממקום השכינה. לפי דברי משה, כיצד יישמר הקשר של עם ישראל עם "המקום אשר יבחר ה'?"

המקורות:

- פרק י פסוקים א-ו
- פרק יב פסוקים א-יב ; כט-לא
- פרק טז פסוקים א-יז
- פרק יח פסוקים ט-טו
- פרק כ פסוקים טז-יח

המלחמה על האמורה

שלבי העבודה:

- קראו את הפסקה "האתגר" שבמסגרת.
- ענו על שאלות התחקיר בעזרת הפסוקים הכתובים בתחתית הדף.
- היעזרו במורה כשתשיבו על השאלות הללו, ונסחו שני משפטים מסכמים שיש בהם **מסר מרכזי** של משה בנוגע לתחום המלחמה.

האתגר

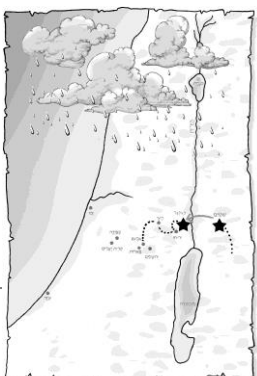
מיד לאחר מעבר הירדן אל ארץ כנען, עם ישראל מצווה לצאת ולכבוש את הארץ. בתקופה זו יהיו מלחמות ארוכות נגד העמים השוכנים בה. המלחמה בארץ ישראל מול האויב וביצוריו תביא עמה התמודדות עם סוגיות כמו פחד ואמונה. המלחמה תעלה גם שאלות ערכיות: איך להתייחס לניצחון? האם יש כללים בנוגע ללקיחת שלל? מהי האווירה הראויה במחנה המלחמה? ועוד שאלות. משה עוסק בנאומו פעמים רבות בנושא המלחמה, ומלמד את העם ערכים ומסרים שיסייעו להם להתמודד עם האתגר הגדול הזה.

שאלות התחקיר:

- מהם יחסי הכוחות בין צבא ישראל ובין צבא עמי הארץ? עד כמה חזקים ביצורי האויב?
- לאור יחסי הכוחות, אילו תחושות יכולות להתעורר אצל לוחמינו?
- מניין הלוחמים שואבים את הכוח להילחם? כיצד מעודדים את הלוחמים?
- אם נצליח להביס את האויבים, אילו תחושות יכולות להתעורר אצל הקצינים והלוחמים? מה אומר על כך משה?
- מהם הסכנות הרוחניות במלחמה?
- כיצד יש להתייחס לעמי הארץ ולשלל שניקח מהם במלחמה?

המקורות:

- פרק יז פסוקים יז-יט ; כד-כו
- פרק ח פסוקים יב-כ
- פרק ט פסוקים א-ג
- פרק כ כולו

המלחמה על ארצות האמורה

מעבר הירדן

שלבי העבודה:

- קראו את הפסקה "האתגר" שבמסגרת.
- ענו על שאלות התחקיר בעזרת הפסוקים הכתובים בתחתית הדף.
- היעזרו במורה כשתשיבו על השאלות הללו, ונסחו שני משפטים מסכמים שיש בהם **מסר מרכזי** של משה בנוגע לעבודת האדמה.

האתגר

המעבר לחיים בארץ כנען הוא מעבר ממדבר שממה אל "ארץ טובה ורחבה". כמו כן זהו מעבר מחיים המתנהלים על פי נסים לחיים ארציים וגשמיים של חקלאות, שבהם כל אחד זורע, קוצר ואוסף את יבול נחלתו. שינוי זה הוא שינוי עצום באורח החיים של עם ישראל, ומשה עוסק בנושא הזה בנאומו.

שאלות התחקיר:

- על מה התבססה החקלאות במצרים?
- מניין היו מים במדבר לעם ישראל? מניין יהיו מים בארץ ישראל לעם ישראל?
- מהו השינוי המצופה לאחר מעבר הירדן?
- מהם התכונות החקלאיות של ארץ ישראל? במה שונה החקלאות בישראל מהחקלאות במדבר?
- מהם השפע והטוב הכלכליים שיהיו בארץ ישראל? מהם סוגי היבול שיהיו בה?
- במה יהיה תלוי המצב הכלכלי בארץ?
- האם יהיו מצוות מיוחדות לחקלאי בארץ ישראל?

מקורות:

- פרק ח פסוקים ז-י
- פרק יא פסוקים י-יז
- פרק יב פסוקים כב-כט
- פרק טז פסוקים ט-טז
- פרק כד פסוקים יט-כב

שלבי העבודה:

- קראו את הפסקה "האתגר" שבמסגרת.
- ענו על שאלות התחקיר בעזרת הפסוקים הכתובים בתחתית הדף.
- היעזרו במורה כשתשיבו על השאלות הללו, ונסחו שני משפטים מסכמים שיש בהם **מסר מרכזי** של משה בנוגע לקיומה של מערכת המשפט בארץ ישראל.

האתגר

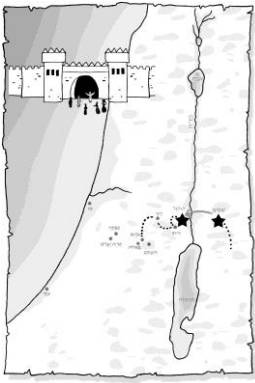
בערבות מואב היה עם ישראל מכונס סביב המשכן ומנהיגיו. לאחר מעבר הירדן עתידים השבטים להתיישב בכל רחבי הארץ. תחומי העיסוק בארץ יהיו רחבים הרבה יותר מאלה שהיו במדבר, והם יכללו עיסוק בהתיישבות, בַּבְּנִיית בתיים, בהקמת ערים, במסחר ובעוד תחומים. משה רבנו מדבר על השינויים האלה ומורה לעם להעמיד מערכת משפט לאחר כיבוש ארץ כנען.

שאלות התחקיר:

- איזו מערכת משפט הייתה במדבר? האם היו בתי משפט? היכן הם היו?
- מתי פנו לבתי המשפט? למי היו באים בשאלות קשות במיוחד?
- האם לאחר מעבר הירדן וההתיישבות ברחבי ארץ ישראל יהיו שינויים במערכת המשפט, למשל שינויים במיקומם של בתי הדין? שינויים בסוגי בתי הדין?
- למי יבואו בשאלות קשות?
- לאור נאומו של משה, מהם הכללים המנחים שעל פיהם צריכים לפעול השופטים?

מקורות:

- פרק א פסוקים יב–יח
פרק טז פסוקים יח–כ
פרק יז פסוקים יג

המחנה על מצוק הצדקה והחסד

שלבי העבודה:

- קראו את הפסקה "האתגר" שבמסגרת.
- ענו על שאלות התחקיר בעזרת הפסוקים הכתובים בתחתית הדף.
- היעזרו במורה כשתשיבו על השאלות הללו, ונסחו שני משפטים מסכמים שיש בהם **מסר מרכזי** של משה בנוגע לקיום חברה המקפידה על קיום צדקה וחסד בין אנשיה.

האתגר

במשך ארבעים שנות הנדודים במדבר סיפק הקב"ה את צורכי בני ישראל – עשירים ועניים כאחד. המעבר לחיים עצמאיים בארץ ישראל הוא מעבר לחיים שבהם יש חקלאות, מסחר ורכוש. בדרך חיים זו לחלק מהאנשים יש יותר כסף ומשאבים, ולחלק מהם – פחות. מה אומר משה על השינוי הזה בחומש דברים?

שאלות התחקיר:

- לפניכם רשימה של פעולות יום-יומיות. אילו מהן התרחשו במדבר? אילו מהן התרחשו בארץ ישראל? אילו מהן התרחשו גם בארץ ישראל וגם במדבר?

קניית נעליים בציר ענבים דיג ציד רכישת עבדים מכירת שדות השחזת חרב
שקילת סחורות התקנת מחרשה שתילת מטעים בניית בתים

- האם בתקופה שבה שהה עם ישראל במדבר היו אנשים עניים? נמקו את תשובתכם.
- אילו דברים יכולים להשתנות לאחר מעבר הירדן וההתנחלות בארץ ישראל מבחינת הרווחה האישית (הרכוש שיש לכל אחד ואחד, המעמדות בחברה)?
- על פי דברי משה, מהן המצוות שעל העם לקיים למען האנשים החלשים בחברה?

מקורות:

- פרק טו פסוקים א-יד
- פרק בד פסוקים יז-כא

afe 2 - צי'צ'וק המסמך ופח'רת כותרת

התבוננו במשפטים שכתבתם בכל אחד מהתחקירים:

האם הם ברורים?

אם צריך לתקן את הניסוח כדי שיהיה ברור לראשי העם – תקנו אותו.
זכרו כי המסמך יודפס וייתלה בלוח כיתה או במסדרון בית הספר.

1. כעת עליכם להוסיף את כותרת המסמך.

הכותרת צריכה להיות מסר מרכזי בנאום משה.

עיינו שוב במשפטים שכתבתם. האם יש חלק מפסוק בתוך חומש דברים שיכול להתאים לכותרת המסמך? אם כן, מדוע לדעתכם הוא מתאים לכותרת המסמך?
לחלופין, אתם יכולים לנסח כותרת משלכם.

2. עליכם לעצב את המשפטים ואת הכותרת כמסמך רשמי. תוכלו להוסיף לו סמל שיתאים לערכים ולכללים של עם ישראל לאחר מעבר הירדן. תוכלו לאייר, לקשט ולעצב את המסמך כרצונכם (למשל – בצורה עתיקה, בצורה של "מגילת העצמאות" או כפקודה שיש בה סמלי צבא).

הגישו למורה את המסמך שיצרתם.

דוארה אדף אכתיבת המסחק המסכת

